

Päähaku, ympäristö- ja elintarviketalouden kandiohjelma

Valintakoe 19.5.2017

Kirjoita henkilö- ja yhteystietosi tekstaamalla.

Kirjoita nimesi latinalaisilla kirjaimilla (abcd...), älä esimerkiksi kyrillisillä kirjaimilla (абгд...).

Jos sinulla ei ole suomalaista henkilötunnusta, kirjoita sen asemesta syntymäaikasi.

Älä kirjoita henkilö- tai yhteystietojasi millekään muulle sivulle.

Sukunimi	
Kaikki etunimet	
Henkilötunnus	
Sähköpostiosoite	
Puhelinnumero	

Tarkista sivunumeroiden avulla, että olet saanut kaikki sivut.

Tarkista, että jokaisella sivulla on sama osallistujanumero.

Kirjoita alla olevaan laatikkoon nimikirjoituksesi merkkinä siitä, että olet tarkistanut edellä mainitut asiat.

Nimikirjoitus	
---------------	--

Jos haluat, että tehtäviin kirjoittamasi vastaukset arvostellaan, jätä alla oleva laatikko tyhjäksi.

Jos haluat, että tehtäviin kirjoittamiasi vastauksia ei arvostella, kirjoita alla olevaan laatikkoon teksti "*Haluan, että vastauksiani ei arvostella*". Tässä tapauksessa saat vastauksistasi nolla pistettä.

Arvostelusta luopuminen	
-------------------------	--

Osa 2: Tehtäviä kansantaloustieteestä

Tehtävä 2.1

Maamme hallitus haluaa elvyttää taloutta, ja haluaa että kokonaistuotannon lisäys on vähintään 25 miljardia euroa. Laske kuinka paljon julkisia kulutusmenoja täytyy vähintään lisätä, jotta elvytystavoite täyttyy, kun kotitalouksien rajakulutusalttius on 0.5.

Kirjoita vastauksesi laatikon rajaamalle alueelle. Vain laatikon rajaamalle alueelle tekemäsi merkinnät huomioidaan arvostelussa.

Tehtävä 2.2

Yrityksen kokonaistulot ovat $aQ-2Q^2$. Laske tällöin yrityksen rajatulo.

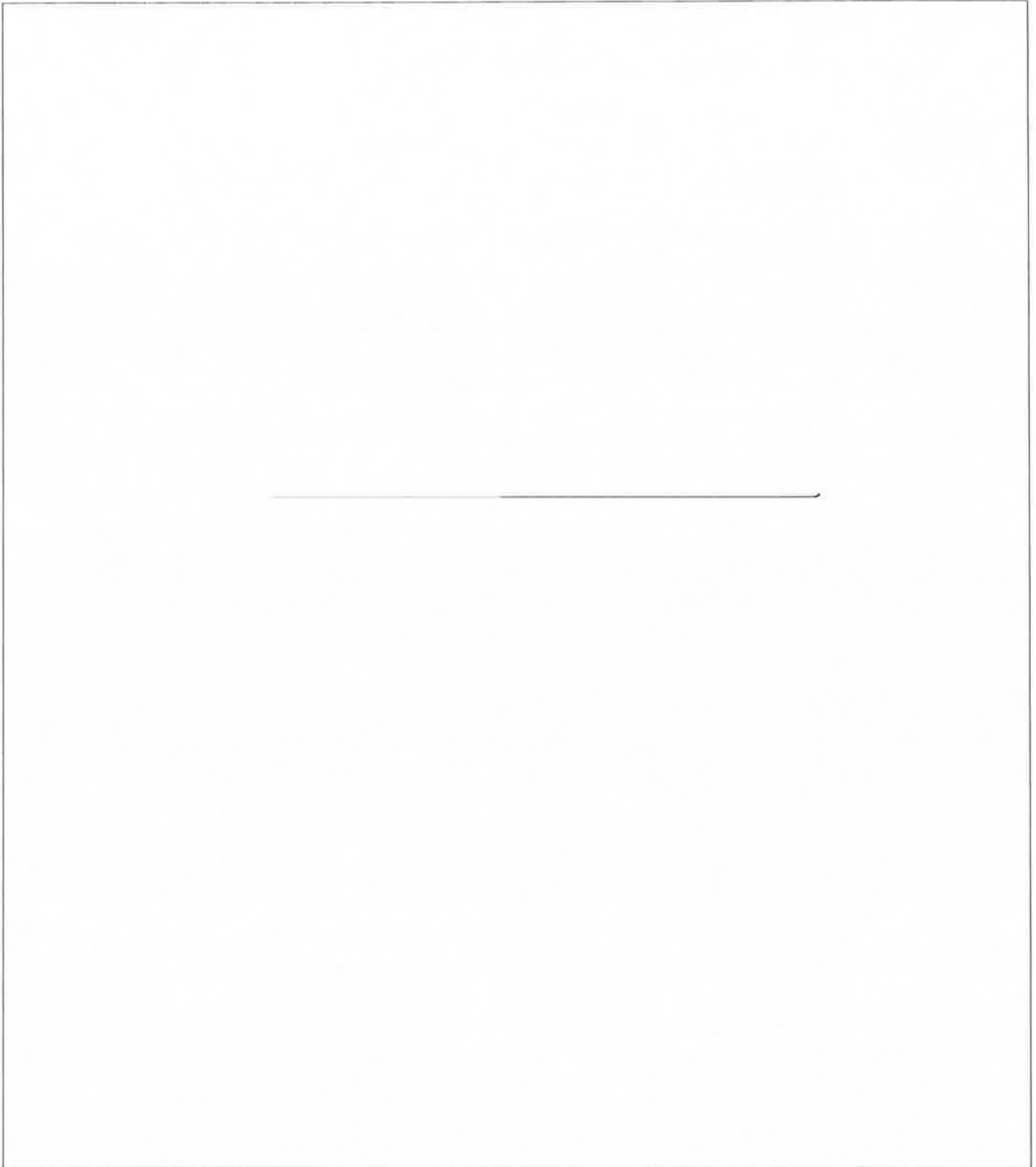
Kirjoita vastauksesi laatikon rajaamalle alueelle. Vain laatikon rajaamalle alueelle tekemäsi merkinnät huomioidaan arvostelussa.

Tehtävä 2.4

Oletetaan laskeva kysyntäsuora ja nouseva tarjontasuora tuotteelle B. Oletetaan, että suorat eivät leikkaa positiivisella osalla koordinaatistoa. Piirrä kuviot ja määrittele kuviosi perusteella kuinka paljon markkinatasapainossa tuotetaan tuotetta B.

Kirjoita vastauksesi laatikon rajaamalle alueelle. Vain laatikon rajaamalle alueelle tekemäsi merkinnät huomioidaan arvostelussa.

Tehtävä 1

Liikkeenjohto ja yrittäjyys

Yritysidea on lähtölaukaus, joka voi johtaa uuden yritystoiminnan käynnistämiseen. Valintakoekirjan mukaan yritysidea on perinteisesti ryhmitelty viiteen erilaiseen luokkaan. Ryhmittele yritysidea valintakoekirjan mukaisesti ja kuvaa lyhyesti kullekin ryhmälle tyypillisten yritysideoiden ominaisuuksia.

Vastaustila. Kiinnitä huomiota essee-muotoisen vastauksen loogiseen jäsentelyyn. Hyödynnä vain rajattua vastausaluetta. Rajatun alueen yli meneviä vastauksia ei tarkasteta.

Mallivastaus I pääluku, alaluku 4, yritys-idea kohta s. 39-40

Pisteytys: oikein nimetty ryhmä 0,5 p. Oikein nimetyt ominaisuudet 0,5 p. Osittain oikein 0,25. Valmistusidean synonyymina käytetty termi tuotanto-idea on hyväksytty.

Tuote-idea: lähtökohtana keksintö tai uudistus, tavoitteena ainutlaatuisuus verrattuna kilpailijoihin verrattuna.

Valmistusidea: perustuu yrittäjän kykyyn tuottaa ja toimia kokoaan uudella tavalla tai joustavammin. Uuden tuotantomenetelmän avulla tuotantokustannukset saadaan alhaisemmaksi, jolloin uusi yritys saa olennaisen kilpailuedun.

Palvelu-idea: väestörakenteen ja kulutustottumusten muutokset luovat mahdollisuuksia palvelu-ideoille esimerkiksi terveydenhuollon ja hyvinvoinnin alueille.

Markkina-idea: syntyy, kun havaintaa havaintaan puute markkinoilla, uusi kohderyhmä olemassa oleville tuotteille tai uusi käyttötapa vanhoille, jätteesi luokiteltavalle tuotteelle.

Taito-idea: perustuu yrittäjän henkilökohtaiseen ja ainutlaatuiseseen taitoon.

Tehtävä 2

Määrittele lyhyesti kirjan mukaan kestävä kehitys ja selitä, mitä tarkoittaa ekologinen vastuu. Kuvaa myös kirjassa mainitut ekologisen vastuun elementit.

Luku V: 21 Vastuullinen liiketoiminta, Vastuullisuuden käsitteet ja ulottuvuudet: Ympäristövastuu eli ekologinen vastuu, s. 353

Mallivastaus

Kestäväksi kutsutaan kehitystä, joka tyydyttää ihmiskunnan nykyhetken perustarpeet ja antaa saman mahdollisuuden tuleville sukupolville. Ekologinen vastuu tarkoittaa luonnonvarojen kestävästä käytöstä, jätteiden määrän vähentämistä ja ympäristöhaittojen pitämistä mahdollisimman pienenä.

Ympäristövastuullisuuden elementtejä ovat

- vesien, ilman ja maaperän suojelu sekä ilmastonmuutoksen torjunta
- luonnon monimuotoisuuden turvaaminen
- kestävä ja säästävä luonnonvarojen käyttö.

Pisteytys

Kestävä kehitys tyydyttää nykyhetken perustarpeet ja tulevien sukupolvien tarpeet. (1 p.)

Ekologinen vastuu tarkoittaa luonnonvarojen kestävää käyttöä, jätteiden määrän vähentämistä ja ympäristöhaittojen pitämistä mahdollisimman pienenä. (1 p.)

Jokaisesta sosiaalisen vastuun elementin tunnistamisesta (1 p., max. 3p.)

Osittain oikeista vastauksista 0,25 – 0,5p.

Mahdollisia lisäpisteitä: Vastaaja on maininnut ekologisen vastuun yhteiskunnallisen vastuun osa-alueena (0,5p.)

Vastauksen pisteytyksessä on otettu huomioon myös vastaus kokonaisuutena.

Tehtävä 3

Kuvaa valintakoekirjan mukaan **kuluttajan** ostopöytä (5 kpl) sekä kerro, mikä erityispiirre liittyy kirjan mukaan palveluiden ostamiseen.

Kiinnitä huomiota essee-muotoisen vastauksen loogiseen jäsentelyyn. Hyödynnä vain rajattua vastausaluetta. Rajatun alueen yli meneviä vastauksia ei tarkasteta.

Mallivastaus

Kuluttajien ostopöytä ovat aloitteentekijä, vaikuttaja, päättäjä, ostaja ja käyttäjä. Palveluissa raja tuottajan ja kuluttajan välillä hämärtyy. Tämä johtuu siitä, että kuluttaja on palveluiden kohdalla usein osa palveluprosessia / palvelun tuottamista / palvelutapahtuman luontia. (Valintakoekirjan sivu 81).

Pisteytys

Jokaisesta oikeasta viidestä ostoroolista 0,8p, yht. 4p. Roolin on oltava joko oikein nimetty TAI vähintään selitetty niin, että roolin merkitys ei oleellisesti muutu. Puutteellisesta selityksestä / nimeämisestä 0,4 p.

Palvelujen erityispiirteen oikeasta selittämisestä 1 p, puutteellisesta selityksestä 0,5p.

Puutteellisesta kokonaisuudesta (esim. esseemäisyyden puute, runsaat väärät tiedot tai puutteellista ymmärrystä osoittava kokonaisuus) maksimivähennys 1p. Kuitenkin niin, että ostoroolit ja palvelujen erityispiirre arvioidaan erikseen, eli esimerkiksi täysin väärä vastaus ostorooleihiin ei vähennä palveluosion pisteitä.

Tehtävä 4

Kuvaa **ostajan käyttäytymisen malli** (valintakoeikirjan kuvio 6.3. ”kuluttajan käyttäytymiseen vaikuttavat tekijät”) Kotlerin ja Armstrongin (2004) mukaan.

Kiinnitä huomiota essee-muotoisen vastauksen loogiseen jäsentelyyn. Hyödynnä vain rajattua vastausaluetta. Rajatun alueen yli meneviä vastauksia ei tarkasteta.

Mallivastaus

Malli koostuu ulkopuolisista ärsykkeistä, ostajan ”mustasta laatikosta” sekä ostajan toiminnasta. Mallin mukaan ärsykkeet kulkevat mustan laatikon läpi, ja tämä prosessi vaikuttaa ostajan toimintaan. Ulkopuoliset ärsykkeet jakautuvat markkinointi- ja ympäristötekijöihin, joita ovat esim. hinta (markkinointitekijä) ja kulttuuri (ympäristötekijä). Musta laatikko jakautuu ostajan ominaisuuksiin sekä ostopäätösprosessiin. Ostajan toimintaan liittyvässä mallin osassa tehdään valintoja esim. ostopaikasta ja ostoajankohdasta. (Valintakoeikirjan sivu 79).

Pisteytys

Mallin perusidean selittämisestä 1 p (puutteellinen vastaus 0,5 p.). Mallin keskeisten osatekijöiden (ärsykkeet, musta laatikko, ostajan toiminta) selittämisestä jokaisesta 1p., yht. 3 p (puutteellisesta osatekijästä 0,5 p.). Osatekijöiden alakohtien kuvailusta 1p. (puutteellinen vastaus 0,5 p.)

Puutteellisesta kokonaisuudesta (esim. esseemäisyyden puute, runsaat väärät tiedot tai muutoin puutteellista mallin ymmärrystä osoittava kokonaisuus) maksimivähennys 1p.

Talouden johtaminen: Kysymys 5

- a) Kuvaa lyhyesti, mitä käsitteellä myyntikateprosentti tarkoitetaan.
- b) Esitä myyntikateprosentin laskukaava.
- c) Kuvaa lyhyesti, mitä toiminnan kriittinen piste (break-even point) kertoo.
- d) Kuvaa lyhyesti, mitä käyttöpääoma (working capital) kertoo.

Talouden johtaminen: Kysymys 6

Pysyäkseen elinkelpoisena yrityksen tulee saavuttaa neljä taloudellista tavoitetta. Kerro lyhyesti, mitkä nämä tavoitteet ovat ja mitä niillä tarkoitetaan pääsykoekirjan mukaan.

Mallivastaukset:

Kysymys 5 (5 p.)

- a) Myyntikateprosentti kertoo, kuinka suuri osa liikevaihdosta jää tuotteiden valmistamisen aiheuttamien muuttuvien kustannusten jälkeen kattamaan muuttuvia kuluja.
- b) $\text{Myyntikateprosentti} = 100 \times (\text{myyntikate} / \text{liikevaihto})$
- c) Toiminnan kriittisellä pisteellä tarkoitetaan toiminta-astetta, jolla tuotot ovat yhtä suuret kuin kustannukset.
- d) Käyttöpääoma tarkoittaa niitä varoja, joita tarvitaan operatiivisen toiminnan ylläpitämiseen, jotta selviydyttäisiin juoksevista menoista. (Käyttöpääoman tarvetta lisäävät varastot ja asiakkaiden viipyvät maksusuoritukset ja käyttöpääoman tarvetta vähentävät yrityksen ostovelat.)

Kysymys 6 (5 p.)

Pysyäkseen elinkelpoisena yrityksen tulee saavuttaa neljä taloudellista tavoitetta:

- Yrityksen pitää toimia **kannattavasti** eli sen myyntituottojen tulee kattaa kustannukset.
- Yrityksen pitää olla **tuottava** eli sen sisäisen toiminnan tulee olla tehokasta.
- Yrityksen pitää olla **maksukykyinen** eli sillä täytyy olla joka hetki käytettävissä riittävästi varoja maksujen hoitamiseen.
- Yrityksen pitää olla **vakavarainen** eli sen pääomarakenteen pitää olla terve.

Tehtävä 2.1 Maamme hallitus haluaa elvyttää taloutta, ja haluaa että kokonaistuotannon lisäys on vähintään 25 miljardia euroa. Laske kuinka paljon julkisia kulutusmenoja täytyy vähintään lisätä, jotta elvytystavoite täyttyy, kun kotitalouksien rajakulutusalttius on 0.5 (s.220-221).

Kertoimen laskeminen rajakulutusalttiudesta: $m=1/(1-MPC)=1/1-0.5=2$ (2p). Kertoimen vaikutus kokonaistuotantoon julkisten kulutusmenojen kautta: $\Delta Y=m \Delta G$ (2p), missä G tarkoittaa julkisia kulutusmenoja ja Y on kokonaistuotanto. Oikea vastaus ja sen esitys: julkisia kulutusmenoja tulee lisätä vähintään $\Delta G=12,5$ miljardia euroa (2p).

Tehtävä 2.2 Yrityksen kokonaistulot ovat $aQ-2Q^2$. Laske tällöin yrityksen rajatulo (s.82-83).

Rajatulon yhteys kokonaistuloon: rajatulo saadaan kokonaistulosta ($PQ= aQ-2Q^2$) derivoimalla Q:n eli tuotetun määrän suhteen (2p). Derivointi ja tuloksen esitys: rajatulon lauseke on $P=a-4Q$ (4p).

Arvosteluissa on kiinnitetty huomiota myös matemaattiseen notaatioon.

Tehtävä 2.3 Miten bruttokansantuote lasketaan? Luettele tekijät, jotka vaikuttavat siihen. (s. 134–155)

Yhden laskentamenetelmän oikea kuvaus 6 p.

- 1. Loppukäyttömenetelmässä bruttokansantuote (Y)** lasketaan seuraavien tekijöiden *summana* (s. 145-146):
  - Yksityinen kulutus (C) 1.5 p.
  - Julkinen kulutus (G) 1.5 p.
  - Pääoman bruttomuodostus / bruttoinvestoinnit (I) 1.5 p.
  - Nettovienti: Tavaroiden ja palvelujen viennin (X) ja tavaroiden ja palvelujen tuonnin (M) erotus 1.5 p.

2. Arvonlisäysmenetelmä:

Bruttokansantuote perushintaan eli kansantalouden bruttoarvonlisäys = kokonaistuotos (3 p.) – välituotekäyttö (3 p.) = tuotannon arvonlisäysten summa = $Q \cdot P - M$ (s. 135–136) *Perushintainen bruttokansantuote / perushintainen bruttoarvonlisäys* saadaan laskemalla kaikkien yritysten arvonlisäykset yhteen (6 p.) *Kansantalouden tuotantofunktio* $Y = A F(K, H, L)$ = kiinteähintainen bruttokansantuote (6 p., s. 155)

3. Tulomenetelmä (s.142-145)

Bruttokansantuotteen kanssa yhtäpitävä tapa arvioida taloudellisen toiminnan laajuutta on laskea, kuinka paljon kansantaloudessa on syntynyt tuotantotekijätuloja eli ensituloa. Bruttokansantulo markkinahintaan (2 p.) = *bruttokansantuote markkinahintaan* + ensitulo ulkomailta (2 p.) – ulkomaille maksettu ensitulo (2 p.)

Bruttokansantuote markkinahintaan, käypähintainen BKT = bruttokansantuote perushintaan (2 p.) + tuoteverot (2 p.) – tuotetukipalkkiot (2 p.) (s. 134)

2.4 Oletetaan laskeva kysyntäsuora ja nouseva tarjontasuora tuotteelle B. Oletetaan, että suorat eivät leikkaa positiivisella osalla koordinaatistoa. Piirrä kuviot ja määrittele kuviosi perusteella kuinka paljon markkinatasapainossa tuotetaan tuotetta B. (6 p)

(s. 50–54; Pohjola, Matti: Taloustieteen oppikirja)

Kuvio on piirretty oikein (laskeva kysyntäsuora ja nouseva tarjontasuora eivät leikkaa positiivisella osalla koordinaatistoa, akselit on nimetty) (3 p). Markkinatasapainossa tuotetta B ei tuoteta lainkaan (3 p).

Tehtävä 2.5 Luettele rahan tehtävät. (s. 187–188)

Rahan tehtävänä on toimia arvon mittana (2 p.), vaihdon välineenä (2 p.) ja arvonsäilyttäjänä (2 p.)